

...

**PROCEDURY POSTĘPOWANIA DLA
DYREKTORÓW, NAUCZYCIELI
ORAZ PRACOWNIKÓW SZKOŁY W
SYTUACJACH KRYZYSOWYCH**

1. Procedura postępowania nauczycieli z uczniem sprawiającym trudności wychowawcze

1. Nauczyciel - wychowawca ma obowiązek przeprowadzenia diagnozy sytuacji szkolnej i rodzinnej uczniów na początku roku szkolnego.
2. Wychowawca podejmuje działania wychowawcze zmierzające do eliminacji trudności i rozwiązania problemów szkolnych ucznia.
3. Wychowawca informuje rodziców (prawnych opiekunów) o istniejących trudnościach i zapoznaje ze swoim planem działań. Zobowiązuje rodzica (prawnego opiekuna) do rzetelnej współpracy. Dokumentuje odbyte spotkania i rozmowy zapisem w dzienniku z podpisem rodzica.
4. W przypadku utrzymujących się trudności wychowawczych z uczniem wychowawca inicjuje spotkanie z zespołem uczącym i pedagogiem celem uzyskania pomocy i wsparcia w przezwyciężaniu problemów.
5. Wychowawca z pomocą pedagoga opracowuje plan naprawczy w celu przezwyciężenia trudności ucznia wraz z pisemnym zobowiązaniem dla rodziców (prawnych opiekunów). Udziela rodzicom(opiekunom) porady w doborze metod wychowawczych.
6. Pedagog we współpracy z wychowawcą klasy przeprowadza diagnozę problemów wychowawczych i emocjonalnych ucznia.
7. Wychowawca w porozumieniu z pedagogiem występuje do rodziców (prawnych opiekunów) o przeprowadzenie badań psychologiczno - pedagogicznych we właściwej poradni.
8. Po przeprowadzeniu badania rodzic zobowiązany jest do przedłożenia opinii wychowawcy, a wychowawca zapoznaje z nią cały zespół uczący danego ucznia i wspólnie ustalają wytyczne do dalszej pracy.
9. W przypadku nie dostarczenia opinii lub zaniechania badań wychowawca zgłasza sprawę dyrektorowi, który może skierować wniosek do sądu o wgląd w sytuację ucznia.

2. Procedura postępowania wobec ucznia uchylającego się od realizowania obowiązku szkolnego.

1. Każdy nauczyciel prowadzi systematycznie frekwencję uczniów. Odnotowuje każdą nieobecność ucznia na prowadzonych przez siebie zajęciach lekcyjnych.
2. Rodzice mają obowiązek usprawiedliwić każdą nieobecność dziecka w terminie 7 dni.
3. Jeżeli nieobecności nie zostaną usprawiedliwione w wyznaczonym terminie, wychowawca powiadamia o nieobecnościach rodziców (prawnych opiekunów) ucznia.
4. Informacja może być przekazana telefonicznie lub listownie. Rodzice mogą też być poproszeni o zgłoszenie się do szkoły w celu wyjaśnienia nieobecności dziecka.
5. W przypadku braku współpracy rodzica (prawnego opiekuna) z wychowawcą, gdy rodzic nie uczestniczy w zebraniach, konsultacjach, nie wyraża chęci na spotkania indywidualne, oraz w przypadku dalszego uchylania się ucznia od obowiązku szkolnego, wychowawca zgłasza fakt pedagogowi szkolnemu.
6. Pedagog sprawdza przyczyny nieobecności ucznia poprzez rozmowę z rodzicami ucznia na terenie szkoły bądź wywiad przeprowadzony przez pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej.
7. Wychowawca, pedagog szkolny oraz rodzice ucznia podejmują wspólne działania zaradcze w celu regularnego realizowania obowiązku szkolnego przez danego ucznia.
8. W sytuacji, gdy uczeń w dalszym ciągu nie realizuje obowiązku szkolnego, dyrektor szkoły może skierować wniosek o wszczęcie egzekucji administracyjnej do organu egzekucyjnego, jakim jest gmina.
9. Środkiem egzekucji administracyjnej obowiązku szkolnego jest grzywna / art. 121 ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji - zmiana opublikowana w DZ. U. z 1996 r. nr 146, póź. 680.
10. Jeżeli również takie działania nie przynoszą rezultatu, wówczas, na wniosek dyrektora pedagog szkolny w porozumieniu z wychowawcą ucznia pisemnie informuje Sąd Rejonowy, Wydział Rodzinny i Nieletnich o uchylaniu się ucznia od obowiązku szkolnego.

3. Procedura przeciwdziałania zakłócaniu przez uczniów zakłócania toku lekcji.

Poprzez zakłócenie toku lekcji należy rozumieć wszelkie działania uczniów uniemożliwiające normalną realizację zajęć dydaktycznych i wychowawczych (wulgarne zachowanie w stosunku do rówieśników, nauczyciela, głośne rozmowy, spacery po sali, brak reakcji na polecenia nauczyciela).

1. Jeżeli zachowanie pojedynczego ucznia lub kilku uczniów nie pozwala nauczycielowi na normalną realizację lekcji, wysyła on przewodniczącego samorządu klasowego z informacją do pedagoga szkolnego, a w przypadku gdy go nie zastanie, do sekretariatu szkoły. Sekretariat zobowiązany jest do natychmiastowego poinformowania dyirekcji o zaistniałej sytuacji.
2. Nauczyciel uczący może również skorzystać w tej sytuacji pracownika niepedagogicznego obsługującego dane piętro. Pracownik ten zobowiązany jest do udzielenia nauczycielowi pomocy.
3. Pedagog szkolny zobowiązany jest do udania się do sali wskazanej przez nauczyciela i ustalenia przeszkadzających uczniów, a w razie konieczności do zabrania ich z sali lekcyjnej do odrębnego pomieszczenia np. do gabinetu pedagoga lub w uzasadnionych przypadkach do gabinetu dyrektora/wicedyrektora.
4. Pedagog szkolny przeprowadza z uczniami rozmowę i ustala konsekwencje zachowania w zależności od popełnionego wykroczenia.
5. Jeżeli uczeń w sposób poważny naruszył zasady obowiązujące w szkole, na wniosek pedagoga wychowawca powiadamia rodziców ucznia o jego zachowaniu.
6. Jeżeli uczeń w rażący sposób złamał zasady, pedagog powiadamia dyrektora/wicedyrektora szkoły, wzywa rodziców do natychmiastowego przybycia do szkoły.
7. Jeżeli przyczyną zakłócenia toku lekcji były przypadki określone w innych procedurach postępowania, należy postępować według tych procedur.
8. Nie należy zakłócać toku lekcji innym nauczycielom (np. wychowawcom, których uczniowie aktualnie popełnili wykroczenie).

4. Procedura postępowania w przypadku, gdy uczeń obraża lub jest agresywny wobec nauczyciela lub pracownika szkoły.

1. Nauczyciel obserwujący takie zachowanie ma obowiązek przerywania go, używając perswazji słownej, a w przypadkach szczególnych, gdy uczeń zagraża bezpieczeństwu innych dzieci, fizycznej.
2. Nauczyciel informuje ucznia oraz całą klasę, że zostały przekroczone normy i jakie konsekwencje grożą uczniowi za jej przekroczenie.
3. Powiadamia wychowawcę uczniów o zdarzeniu i przyjętych ustaleniach.
4. Nauczyciel zapisuje ten incydent w dzienniku lekcyjnym.
5. Wychowawca przeprowadza rozmowę z uczniem w obecności nauczyciela – świadka zdarzenia (zidentyfikowanie ofiary, agresora, świadka, ocena zdarzenia, wyciągnięcie wniosków)
6. Wychowawca informuje rodziców o zaistniałej sytuacji i zgłasza tę sprawę pedagogowi szkolnemu, a gdy zachowanie agresywne ucznia stwarzało niebezpieczeństwo dla innych dzieci, zgłasza sprawę również dyrektorowi szkoły.
7. Pedagog w porozumieniu z wychowawcą sporządza notatkę (opis zdarzenia, osoby uczestniczące, sprawca, poszkodowany), przechowuje ją w swojej dokumentacji.
8. Wychowawca w porozumieniu z pedagogiem i dyrektorem/wicedyrektorem szkoły uzgadnia sankcje w stosunku do sprawcy zdarzenia w oparciu o statut szkoły.
9. Wychowawca przekazuje rodzicom w formie pisemnej lub ustnej informacje na temat zastosowanych wobec ucznia konsekwencji.
10. Wychowawca i pedagog czuwają nad przestrzeganiem przez ucznia przyjętych ustaleń.
11. Jeśli sytuacja, kiedy uczeń jest w dalszym ciągu agresywny lub obraża nauczyciela bądź pracownika szkoły, o zaistniałym fakcie powiadamiana jest policja, a jeżeli to nie przynosi rezultatów, Sąd Rodzinny.
12. Osoba obrażana, będąca pracownikiem szkoły, ma prawo wnieść pozew z powództwa cywilnego i prywatno - skargowego oraz korzystać ze wsparcia szkoły.

5. Procedura postępowanie wobec aktów wandalizmu na terenie szkoły.

1. Zgłoszenie aktu wandalizmu do nauczyciela dyżurującego lub wychowawcy.
2. Niezwłoczne powiadomienie dyrektora/wicedyrektor szkoły przez nauczyciela lub wychowawcę.
3. Wychowawca wyjaśnia okoliczności zajścia.
4. Wychowawca powiadamia rodziców i pedagoga szkolnego.
5. Rodzic zobowiązany jest do naprawy zniszczeń lub pokrycie kosztów naprawy za zniszczenie spowodowane przez dziecko.
6. W szczególnych przypadkach powiadamiana jest policja, decyduje dyrektor / wicedyrektor.
7. Wychowawca wraz z pedagogiem zobowiązany jest do sporządzenia notatki z zajścia i przechowywania jej w dokumentacji szkolnej.

6. Procedura postępowania w przypadku ujawnienia spożywania alkoholu lub zażywania narkotyków przez uczniów.

1. W przypadku podejrzenia, że uczeń na terenie szkoły znajduje się pod wpływem środków odurzających bądź alkoholu każdy pracownik szkoły powinien powiadomić o swoich przypuszczeniach wychowawcę klasy, a w razie jego nieobecności pedagoga szkolnego.
2. Należy odizolować ucznia od reszty klasy, ale ze względów bezpieczeństwa nie pozostawić go samego; stworzyć warunki, w których nie będzie zagrożone jego życie ani zdrowie.
3. Zawiadomić o zaistniałym fakcie dyrekcję szkoły oraz rodziców/opiekunów, których zobowiązuje się do niezwłocznego odebrania dziecka ze szkoły.
4. Dyrektor bądź osoba przez niego upoważniona wzywa lekarza w celu stwierdzenia stanu trzeźwości lub odurzenia, ewentualnie udzielenia pomocy medycznej.
5. Gdy rodzice/opiekunowie odmówią odebrania dziecka, o pozostaniu ucznia w szkole, czy przewiezieniu do placówki służby zdrowia, albo przekazaniu go do dyspozycji funkcjonariuszom Policji - decyduje lekarz, po ustaleniu aktualnego stanu zdrowia ucznia i w porozumieniu z dyrektorem szkoły/placówki.
6. Dyrektor zawiadamia najbliższą jednostkę Policji, gdy rodzice ucznia będącego pod wpływem alkoholu - odmawiają przyścia do szkoły, a jest on agresywny, bądź swoim zachowaniem daje powód do zgorszenia albo zagraża życiu lub zdrowiu innych osób. W przypadku stwierdzenia stanu nietrzeźwości, policja ma możliwość przewiezienia ucznia do izby wytrzeźwień albo do policyjnych pomieszczeń dla osób zatrzymanych - na czas niezbędny do wytrzeźwienia (maksymalnie do 24 godzin). O fakcie umieszczenia zawiadamia się rodziców/opiekunów oraz sąd rodzinny, jeśli uczeń nie ukończył 18 lat.
7. Dyrektor bądź osoba przez niego upoważniona powiadamia policję w celu ustalenia sposobu nabycia alkoholu lub narkotyków przez osobę nieletnią.
8. Spożywanie alkoholu na terenie szkoły przez małoletniego ucznia, który nie ukończył 18 lat, stanowi wykroczenie z art. 43 ust. 1 Ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. Należy o tym fakcie powiadomić Policję. Dalszy tok postępowania leży w kompetencji tej instytucji.
9. O zaistniałym fakcie wychowawca dokonuje wpisu w dzienniku lekcyjnym.

7. Procedura postępowania w przypadku ujawnienia na terenie szkoły substancji przypominającej wyglądem narkotyk.

1. Nauczyciel bądź inny pracownik szkoły zachowując środki ostrożności zabezpiecza substancję przed dostępem do niej osób niepowołanych oraz ewentualnym jej zniszczeniem do czasu przyjazdu Policji, próbuje (o ile to jest możliwe w zakresie działań pedagogicznych) ustalić, do kogo znaleziona substancja należy.
2. Powiadamia o zaistniałym zdarzeniu dyrektora szkoły, który wzywa Policję.
3. Po przyjeździe Policji niezwłocznie przekazuje zabezpieczoną substancję i przekazuje informacje dotyczące szczegółów zdarzenia.

8. Procedura postępowania w przypadku podejrzenia, że konkretny uczeń jest w posiadaniu substancji odurzającej.

1. Nauczyciel w obecności innej osoby (wychowawca, pedagog, inny nauczyciel, itp.) ma prawo żądać, aby uczeń przekazał mu tę substancję, pokazał zawartość torby szkolnej oraz kieszeni (we własnej odzieży), ewentualnie innych przedmiotów budzących podejrzenie co do ich związku z poszukiwaną substancją. Nauczyciel nie ma prawa samodzielnie wykonać czynności przeszukania odzieży ani teczek ucznia - jest to czynność zastrzeżona wyłącznie dla Policji.
2. O swoich spostrzeżeniach powiadamia dyrektora szkoły oraz rodziców/opiekunów ucznia i wzywa ich do natychmiastowego stawiennictwa.
3. W przypadku, gdy uczeń, mimo wezwania, odmawia przekazania nauczycielowi substancji i pokazania zawartości teczek, szkoła wzywa policję, która przeszukuje odzież i przedmioty należące do ucznia oraz zabezpiecza znalezioną substancję i zabiera ją do ekspertyzy.
4. Jeżeli uczeń wyda substancję dobrowolnie, nauczyciel, po odpowiednim zabezpieczeniu, zobowiązany jest bezzwłocznie przekazać ją do jednostki Policji. Wcześniej próbuje ustalić, w jaki sposób i od kogo, uczeń nabył substancję. Całe zdarzenie nauczyciel dokumentuje, sporządzając możliwie dokładną notatkę z ustaleń wraz ze swoimi spostrzeżeniami.
5. O zaistniałym fakcie wychowawca dokonuje wpisu w dzienniku lekcyjnym.

9. Procedura postępowania wobec ucznia – sprawcy czynu karalnego.

1. Każdy pracownik niezwłocznie powinien powiadomić o tym czynie dyrektora szkoły.
2. Dyrektor wskazuje osoby, których zadaniem jest ustalenie okoliczności czynu oraz ewentualnych świadków zdarzenia.
3. W przypadku, gdy sprawca jest znany i przebywa na terenie szkoły, należy przekazać go pedagogowi szkolnemu lub innemu nauczycielowi bądź dyrektorowi szkoły pod opiekę.
4. Niezwłocznie powiadomić o tym fakcie rodziców ucznia oraz wezwać ich na rozmowę.
5. Policję należy powiadomić niezwłocznie w przypadku, gdy sprawa jest poważna (np. rozbój, uszkodzenie ciała itp.) lub w przypadku, gdy nieletni sprawca nie jest uczniem szkoły i jego tożsamość nie jest znana.
6. Zabezpieczyć ewentualne dowody lub przedmioty pochodzące z przestępstwa i przekazać je policji.
7. O zaistniałym fakcie wychowawca dokonuje wpisu w dzienniku lekcyjnym.

10. Procedura postępowania w przypadku, gdy uczeń jest ofiarą czynu karalnego.

1. Nauczyciel bądź inny pracownik szkoły powinien udzielić pierwszej pomocy (przedmedycznej), bądź zapewnić jej udzielenia poprzez wezwanie lekarza, w przypadku kiedy ofiara doznała obrażeń.
2. Niezwłocznie powiadamia dyrektora szkoły o zaistniałej sytuacji.
3. Szkoła powiadamia rodziców ucznia i niezwłocznie wzywa policję w przypadku, kiedy istnieje konieczność profesjonalnego zabezpieczenia śladów przestępstwa, ustalenia okoliczności i ewentualnych świadków zdarzenia .
4. O zaistniałym fakcie wychowawca dokonuje wpisu w dzienniku lekcyjnym.

11. Procedura postępowania nauczycieli w przypadku uzyskania informacji, że uczeń, który nie ukończył 18 lat używa alkoholu lub innych środków w celu wprowadzenia się w stan odurzenia, uprawia nierząd, bądź przejawia inne zachowania świadczące o jego demoralizacji – np. systematycznie uchyla się od wypełniania obowiązku szkolnego, narusza zasady współżycia społecznego, uprawia włóczęgostwo, przynależy do grupy przestępczej lub popełnia czynny zabronione.

1. Nauczyciel powinien przekazać uzyskaną informację wychowawcy klasy.
2. Wychowawca informuje o fakcie pedagoga/psychologa szkolnego i dyrektora szkoły.
3. Wychowawca wzywa do szkoły rodziców (prawnych opiekunów) ucznia i przekazuje im uzyskaną informację. Przeprowadza rozmowę z rodzicami oraz z uczniem, w ich obecności. W przypadku potwierdzenia informacji, zobowiązuje ucznia do zaniechania negatywnego postępowania, rodziców zaś bezwzględnie do szczególnego nadzoru nad dzieckiem. W toku interwencji profilaktycznej może proponować rodzicom skierowanie dziecka do specjalistycznej placówki i udział dziecka w programie terapeutycznym.
4. Jeżeli rodzice odmawiają współpracy lub nie stawiają się do szkoły, a nadal z wiarygodnych źródeł napływają informacje o przejawach demoralizacji ich dziecka, szkoła pisemnie powiadamia o zaistniałej sytuacji sąd rodzinny lub policję (*specjalistę ds. nieletnich*).
5. Dyrektor powiadamia sąd lub policję, jeżeli wykorzysta wszystkie dostępne przez szkołę środki oddziaływań wychowawczych, (*rozmowa z rodzicami, ostrzeżenie ucznia, spotkania z pedagogiem, psychologiem, itp.*), a ich zastosowanie nie przynosi oczekiwanych rezultatów. Dalszy tok postępowania leży w kompetencji tych instytucji.
6. W przypadku uzyskania informacji o popełnieniu przez ucznia, przestępstwa ściganego z urzędu lub jego udziału w działalności grup przestępczych, zgodnie z art. 304 § 2 kodeksu postępowania karnego, szkoła jako instytucja jest obowiązana niezwłocznie zawiadomić o tym prokuratora lub Policję.
7. O zaistniałym fakcie wychowawca dokonuje wpisu w dzienniku lekcyjnym.

12. Procedura postępowania w przypadku, gdy po dziecko zgłasza się rodzic/opiekun prawny pod wpływem alkoholu lub środków odurzających.

1. Pracownik szkoły, który jest świadkiem zdarzenia lub otrzymał informację o tym, że po nieletniego ucznia przyszedł rodzic/ opiekun prawny pod wpływem alkoholu lub środków odurzających jest zobowiązany bezzwłocznie powiadomić o tym wychowawcę klasy, pedagoga szkolnego i dyrekcję.
2. Dyrektor wydaje takie dyspozycje, które natychmiast pozwolą udzielić dziecku wsparcia i odizolować je od nietrzeźwego bądź pod wpływem środków odurzających rodzica.
3. Szkoła nawiązuje kontakt z drugim rodzicem/ opiekunem prawnym dziecka lub na podstawie wcześniejszej zgody przekazuje dziecko osobom upoważnionym (wskazanym przez rodziców/ opiekunów prawnych na piśmie, pismo takie powinno znajdować się u wychowawcy klasy i w sekretariacie szkoły).
4. Jeżeli nie ma możliwości przekazania dziecka drugiemu rodzicowi lub nie są upoważnieni inni dorośli do odbioru osoby nieletniej, dziecko umieszcza się w świetlicy szkolnej.
5. Niezależnie od wymienionych czynności dyrektor dba, by o zdarzeniu powiadomiona została policja, zwłaszcza wtedy, gdy nie ma osoby mogącej odebrać dziecko ze świetlicy.
6. Jeżeli sytuacja nie miała miejsca jednorazowo, szkoła ma obowiązek o zdarzeniach zawiadomić pisemnie sąd rejonowy, wydział rodzinny i nieletnich oraz organ prowadzący szkoły.
6. Dyrektor szkoły o tym fakcie może powiadomić również organ opieki społecznej i GKRPA.

13. Procedury postępowania w przypadku rodziny niewydolnej opiekuńczo i wychowawczo.

1. Nauczyciel, wychowawca klasy lub inna osoba z kręgu dziecka mająca informacje na temat zaniedbań wychowawczych bądź problemów socjalnych w rodzinie ucznia zgłasza problem pedagogowi szkolnemu.
2. Wychowawca klasy, pedagog szkolny, pielęgniarka i dyrektor szkoły, obserwują i diagnozują sytuację ucznia. □
3. Pedagog szkolny i wychowawca klasy rozmawiają z uczniem w celu dokonania diagnozy potrzeb dziecka.
4. Pedagog szkolny i wychowawca klasy kontaktują się z rodzicami lub opiekunami prawnymi ucznia. □
5. W razie braku kontaktu z rodzicami/ opiekunami prawnymi ucznia/ pedagog szkolny:
 - a) poszukuje innych dróg kontaktu z opiekunami dziecka poprzez pracowników GOPS, policję,
 - b) w sytuacji poważnych zaniedbań ze strony rodziców dziecka, pedagog szkolny wnioskuję do dyrektora o wystąpienie do sądu rodzinnego o rozeznanie sytuacji rodzinnej dziecka.
6. Na spotkaniu z rodzicami ucznia wychowawca klasy i pedagog szkolny przedstawiają ofertę pomocy pedagogicznej, psychologicznej, socjalnej bądź prawnej.
7. Z każdego spotkania z rodziną ucznia wychowawca lub pedagog sporządza notatkę.
8. Wychowawca klasy i pedagog szkolny utrzymują stały kontakt z rodzicami/ opiekunami prawnymi ucznia i dbają, w miarę możliwości o realizację wspólnych ustaleń.
9. O końcowych ustaleniach pedagog szkolny informuje dyrektora szkoły.
10. W sytuacji braku lub odmowy współpracy rodziców / opiekunów/ ucznia ze szkołą, dyrektor występuje z wnioskiem do sądu rodzinnego.

14. Procedura postępowania w przypadku zachowań agresywnych rodziców wobec uczniów i własnych dzieci przebywających na terenie szkoły.

1. Każdy pracownik szkoły ma obowiązek reagowania na zachowania agresywne.
2. W przypadku, gdy pracownik szkoły jest świadkiem zachowania agresywnego osoby dorosłej wobec ucznia szkoły lub własnego dziecka powinien:
 - a) podjąć próbę przerwania zachowania agresywnego;
 - b) powiadomić o tym fakcie dyrektora szkoły.;
 - c) w przypadku, gdy osoba dorosła nie zaprzestała zachowania agresywnego dyrektor szkoły zawiadamia policję.

15. Procedura postępowania w sytuacji, gdy uczeń (uczniowie) zastrasza, wymusza, wywiera presję oraz stosuje inne rodzaje przemocy psychicznej wobec innego ucznia (uczniów) na terenie szkoły

1. Każdy pracownik szkoły ma obowiązek zgłosić zajście wychowawcy, a gdy ten jest nieobecny, pedagogowi szkolnemu.
2. Wychowawca niezwłocznie informuje dyrektora/wicedyrektora szkoły, pedagoga.
3. Wychowawca wyjaśnia wraz z pedagogiem szkolnym okoliczności zajścia.
4. Wychowawca powiadamia rodziców.
5. Dyrektor przeprowadza rozmowę z rodzicami obu stron w obecności wychowawcy (wychowawców) uczniów, pedagoga i informuje rodziców o podjętych krokach prawnych.
6. Wobec winnego ucznia stosuje się kary zapisane w statucie szkoły.
7. Wychowawca wraz z pedagogiem zobowiązany jest do sporządzenia notatki z zajścia i przechowywania jej w dokumentacji szkolnej.

16. Procedura postępowania wobec uczniów, u których zauważa się przejawy demoralizacji społecznej w postaci m. in.: używania i propagowania wulgaryzmów, słów i gestów obrażających godność innych, posiadania lub palenia papierosów, wagarów, udziału w kradzieżach i zniszczeniach na terenie szkoły, zachowań agresywnych, prowokowania, powstawania sytuacji konfliktowych.

1. Wychowawca klasy we współpracy z pedagogiem szkolnym planuje wspólnie z rodzicami ucznia działania mające na celu zmianę jego postawy.
2. Działania te mogą mieć formę:
 - a) indywidualnych rozmów z uczniem,
 - b) rozmów z uczniem w obecności rodzica,
 - c) podpisania kontraktu określającego pożądany typ zachowań ucznia, ofertę pomocy szkoły, formy pomocy ze strony rodziców oraz konsekwencje w razie powtarzania zachowań niepożądanych.
3. O wszelkich podjętych działaniach pedagog szkolny informuje dyrektora szkoły.
4. Dyrektor podejmuje decyzję o ukaraniu ucznia, a w przypadku, gdy w rachubę wchodzi zniszczenie przez ucznia mienia szkolnego, sposobu zadośćuczynienia.
5. W przypadku braku pożądanych zmian zachowania ucznia, dyrektor szkoły zwraca się z prośbą do instytucji wspierających działania wychowawcze szkoły tj.:
 - a) Poradni Psychologiczno - Pedagogicznej,
 - b) Sądu Rejonowego, Wydziału Rodzinnego,
 - c) Komisariat Policji,
 - d) innych w zależności od potrzeb.

17. Procedura postępowania w przypadku kontaktów z mediami w sytuacjach kryzysowych

1. Dyrektor sam kontaktuje się z mediami lub wyznacza osobę do kontaktu z mediami.
2. Nikt, poza wskazaną osobą, z członków rady pedagogicznej ani z pracowników szkoły nie udziela wywiadów.

18. Procedura postępowania w czasie zagrożenia terrorystycznego.

1. Nauczyciel, pracownik szkoły lub uczeń, który zauważył podejrzenie zachowujące się osoby lub przedmioty pozostawione bez opieki oraz przypuszcza, że może to być próba ataku terrorystycznego, natychmiast informuje dyrektora szkoły lub odpowiednio nauczyciela.
2. Nauczyciel, który uzyskał informację o możliwości ataku terrorystycznego natychmiast informuje dyrektora szkoły lub wicedyrektora.
3. Dyrektor, który dowiedział się o podłożeniu ładunku wybuchowego lub przedmiotu niewiadomego pochodzenia, co do którego istnieje podejrzenie, że może on stanowić zagrożenie dla osób i mienia lub otrzymał telefon z informacją o zagrożeniu terrorystycznym, natychmiast zgłasza ten fakt służbom odpowiedzialnym za bezpieczeństwo na tym terenie: najbliższej jednostce Policji lub Straży Miejskiej, władzom administracyjnym.
4. Przy braku informacji o konkretnym miejscu podłożenia „bomby” użytkownicy pomieszczeń powinni sprawdzić swoje miejsce pracy i jego bezpośrednie otoczenie celem odnalezienia przedmiotów nieznanego pochodzenia.
5. Podejrzanych przedmiotów nie wolno dotykać! O ich lokalizacji należy powiadomić dyrekcję szkoły.
6. Pomieszczenia ogólnodostępne (korytarze, klatki schodowe, windy, toalety, piwnice, strychy) oraz najbliższe otoczenie zewnętrzne obiektu sprawdzają i przeszukują osoby wyznaczone.
7. Do czasu przybycia Policji należy w miarę istniejących możliwości zabezpieczyć zagrożone miejsce, zachowując elementarne środki bezpieczeństwa, bez narażania siebie i innych osób na niebezpieczeństwo.
8. Po przybyciu Policji na miejsce, przejmuje ona dalsze kierowanie akcją.
9. Należy bezwzględnie wykonywać polecenia policjantów.
10. Jeśli zapadnie decyzja o ewakuacji, należy zachować spokój i opanowanie, pozwoli to na sprawne i bezpiecznie opuszczenie zagrożonego rejonu.
11. W czasie ewakuacji należy postępować zgodnie z instrukcją postępowania w czasie ewakuacji, chyba, że prowadzący akcją zadecydują inaczej.
12. Identyfikacją i rozpoznawaniem zlokalizowanego ładunku wybuchowego oraz jego neutralizacją zajmują się uprawnione i wyspecjalizowane jednostki i komórki organizacyjne Policji.

19. Procedura postępowania w razie wtargnięcia napastników do obiektu szkolnego.

1. W przypadku wtargnięcia napastników na teren szkoły należy:

- 1) poddać się woli napastników i wykonywać ściśle ich polecenia;
- 2) starać się zwrócić uwagę napastników na fakt, że mają do czynienia z ludźmi. Zwracać się do uczniów po imieniu, zwiększając szansę ich przetrwania;
- 3) pytać zawsze o pozwolenie, np. gdy chce się zwrócić do uczniów z jakimś poleceniem;
- 4) zapamiętać szczegóły dotyczące porywaczy i otoczenia – informacje te mogą okazać się cenne dla służb ratowniczych;
- 5) starać się uspokoić dzieci – zapanować, w miarę możliwości, nad własnymi emocjami;
- 6) dopóki nie zostanie wydane polecenie wyjścia: nie pozwolić dzieciom wychodzić z pomieszczenia oraz wyglądać przez drzwi i okna, nakazać dzieciom położyć się na podłodze,
- 7) w chwili podjęcia działań zmierzających do uwolnienia, wykonywać polecenia grupy antyterrorystycznej.

Ważne: Trzeba być przygotowanym na surowe traktowanie przez Policję. Dopóki nauczyciel nie zostanie zidentyfikowany, jest dla Policji potencjalnym terrorystą.

2. Po zakończeniu akcji nauczyciel:

- 1) sprawdza obecność dzieci, by upewnić się, czy wszyscy opuścili budynek. O braku któregośkolwiek dziecka informuje Policję;
- 2) nie pozwala żadnemu z dzieci samodzielnie wrócić do domu;
- 3) prowadzi ewidencję dzieci odbieranych przez rodziców/osoby upoważnione.

20. Procedura postępowania w przypadku użycia broni palnej na terenie szkoły

1. W sytuacji bezpośredniego kontaktu z napastnikiem należy:

- 1) nakazać dzieciom położyć się na podłodze;
- 2) starać się uspokoić dzieci;
- 3) dopilnować, aby nie odwracały się tyłem do napastników w przypadku polecenia przemieszczania się;
- 4) jeżeli terroryści wydają polecenia, dopilnować, aby dzieci wykonywały je spokojnie – gwałtowny ruch może zwiększyć agresję napastników;
- 5) o ile to możliwe zadzwoń pod jeden z numerów alarmowych.

Ważne, aby nie rozłączać się i starać się, jeśli to możliwe, na bieżąco relacjonować sytuację.

2. Po opanowaniu sytuacji:

- 1) upewnić się o liczbie osób poszkodowanych i sprawdzić, czy strzały z broni palnej nie spowodowały innego zagrożenia (np. pożaru);
- 2) zadzwonić lub wyznaczyć osobę, która zadzwoni pod jeden z numerów alarmowych;
- 3) udzielić pierwszej pomocy najbardziej potrzebującym;
- 4) w przypadku, gdy ostrzał spowodował inne zagrożenie, podjąć odpowiednie do sytuacji działania;
- 5) zapewnić osobom uczestniczącym w zdarzeniu pomoc psychologiczną.

21. Procedura postępowania w sytuacji otrzymania informacji o podłożeniu ładunku wybuchowego.

1. Osoba, która przyjęła zgłoszenie lub ujawniła przedmiot niewiadomego pochodzenia, co do którego istnieje podejrzenie, że może on stanowić zagrożenie dla osób i mienia, powinna ten fakt zgłosić służbom odpowiedzialnym za bezpieczeństwo w danym miejscu, dyrekcji szkoły.
2. Dyrektor powiadamia odpowiednie służby - Policję, Straż Miejską, organ prowadzący szkołę. Jednocześnie przeprowadza ewakuację budynku zgodnie z określonymi w szkole procedurami.
3. Informacji takiej nie należy przekazywać niepowołanym osobom, gdyż jej niekontrolowane rozpowszechnienie może doprowadzić do paniki i w konsekwencji utrudnić przeprowadzenie sprawnej ewakuacji osób z zagrożonego miejsca.
4. Zawiadamiając Policję dyrektor podaje następujące informacje: rodzaj zagrożenia i źródło informacji o zagrożeniu (informacja telefoniczna, ujawniony podejrzany przedmiot, itp).

22. Procedura postępowania w razie wypadku dziecka w szkole .

I. Zakres i osoby odpowiedzialne - procedura obejmuje i reguluje działania pracowników szkoły w sytuacji zaistnienia wypadku ucznia. Procedura dotyczy: dyrektora, nauczycieli pracowników niepedagogicznych.

II. Definicja wypadku w szkole - wypadek ucznia to nagłe zdarzenie wywołane przyczyną zewnętrzną, powodujące uraz lub śmierć, które nastąpiło w czasie pozostawania ucznia pod opieką szkoły: na terenie szkoły; poza terenem szkoły (np. wycieczki, wyjścia pod opieką nauczycieli).

III. Opis działań.

1. Udzielenie pierwszej pomocy medycznej poszkodowanemu:

- a) pracownik szkoły, który powziął wiadomość o wypadku ucznia, niezwłocznie zapewnia poszkodowanemu opiekę, w szczególności sprowadzając fachową pomoc medyczną, a w miarę możliwości udzielając poszkodowanemu pierwszej pomocy. Udzielenie pierwszej pomocy w wypadkach jest prawnym obowiązkiem każdego. Jej nieudzielenie, szczególnie w odniesieniu do osoby odpowiedzialnej za bezpieczeństwo ucznia, skutkuje sankcją karną;
- b) pracownik nie dopuszcza do zajęć lub przerywa je wyprowadzając uczniów z miejsca zagrożenia, jeżeli miejsce, w którym są lub będą prowadzone zajęcia może stwarzać zagrożenie dla bezpieczeństwa uczniów;
- c) jeśli nauczyciel ma w tym czasie zajęcia z klasą – prosi o nadzór nad swoimi uczniami nauczyciela uczącego w najbliższej sali. Pracownik niezwłocznie powiadamia dyrektora szkoły.

2. Obowiązek powiadamiania i zabezpieczenia miejsca zdarzenia:

- a) każdym wypadku zawiadamia się niezwłocznie: rodziców (opiekunów) poszkodowanego, pracownika służby bezpieczeństwa i higieny pracy, społecznego inspektora pracy;
- b) o wypadku śmiertelnym, ciężkim i zbiorowym zawiadamia się niezwłocznie pro-kuratora, kuratora oświaty, organ prowadzący szkołę, pracownika służby bezpieczeństwa i higieny pracy, społecznego inspektora pracy;
- c) o wypadku, do którego doszło w wyniku zatrucia, zawiadamia się również niezwłocznie państwowego inspektora sanitarnego;
- d) zawiadomień dokonuje dyrektor lub upoważniony przez niego pracownik szkoły;
- e) fakt ten powiadamiający dokumentuje wpisem w dzienniku zajęć podając datę i godzinę powiadomienia matki/ojca lub opiekuna prawnego ucznia o wypadku;
- f) w każdym trudniejszym przypadku (widoczne obrażenia, urazy, niepokojące objawy) dyrektor lub upoważniona osoba wzywa pogotowie ratunkowe;
- g) w przypadku stwierdzenia przez lekarza potrzeby pobytu ucznia w szpitalu należy zapewnić uczniowi opiekę w drodze do szpitala;

- h) jeżeli wypadek został spowodowany niesprawnością techniczną pomieszczenia lub urządzeń, miejsce wypadku pozostawia się nienaruszone. Dyrektor zabezpiecza je do czasu dokonania oględzin lub wykonania szkicu przez zespół powypadkowy;
- i) Jeżeli wypadek zdarzył się w czasie wyjścia, imprezy organizowanej poza terenem szkoły, wszystkie stosowne decyzje podejmuje opiekun grupy/kierownik wycieczki i odpowiada za nie;
- j) do czasu rozpoczęcia pracy przez zespół powypadkowy dyrektor zabezpiecza miejsce wypadku w sposób wykluczający dopuszczenie osób niepowołanych. Jeżeli czynności związanych z zabezpieczeniem miejsca wypadku nie może wykonać dyrektor, wykonuje je upoważniony przez dyrektora pracownik szkoły lub placówki.

3. Powołanie zespołu powypadkowego:

- a) dyrektor szkoły powołuje zespół powypadkowy. W skład zespołu wchodzi współpracujący ze szkołą pracownik służby bezpieczeństwa i higieny pracy, pedagog szkolny lub pracownik szkoły przeszkolony w zakresie bhp;
- b) jeżeli w składzie zespołu nie może uczestniczyć pracownik służby bhp, w skład zespołu wchodzi dyrektor szkoły, pedagog lub pracownik szkoły przeszkolony w zakresie bhp;
- c) w składzie zespołu może uczestniczyć przedstawiciel organu prowadzącego, kuratora oświaty lub rady rodziców;
- d) przewodniczącym zespołu jest pracownik służby bhp, a jeżeli nie ma go w składzie zespołu – przewodniczącym zespołu spośród pracowników szkoły wyznacza dyrektor.

4. Postępowanie powypadkowe:

- a) zespół przeprowadza postępowanie powypadkowe i sporządza dokumentację powypadkową;
- b) zespół przesłuchuje poszkodowanego ucznia (w obecności rodzica lub wychowawcy/pedagoga/psychologa szkolnego) i sporządza protokół przesłuchania; przesłuchuje świadków wypadku i sporządza protokoły przesłuchania;
- c) jeżeli świadkami są uczniowie – przesłuchanie odbywa się w obecności wychowawcy lub pedagoga/psychologa szkolnego, a protokół przesłuchania odczytuje się w obecności ucznia – świadka i jego rodziców;
- d) zespół uzyskuje pisemne oświadczenie nauczyciela pod opieką którego uczeń przebywał w czasie, gdy zdarzył się wypadek;
- e) zespół uzyskuje (za zgodą rodziców) opinię lekarską z opisem doznanych obrażeń i określeniem rodzaju wypadku;
- f) zespół sporządza protokół powypadkowy nie później niż w ciągu 14 dni od daty uzyskania zawiadomienia o wypadku. Protokół powypadkowy podpisują członkowie zespołu oraz dyrektor szkoły;
- g) przekroczenie 14 dniowego terminu może nastąpić w przypadku, gdy wystąpią uzasadnione przeszkody lub trudności uniemożliwiające sporządzenie protokołu w wyznaczonym terminie;

- h) w sprawach spornych rozstrzygające jest stanowisko przewodniczącego zespołu; członek zespołu, który nie zgadza się ze stanowiskiem przewodniczącego, może złożyć zdanie odrębne, które odnotowuje się w protokole powypadkowym;
- i) protokół powypadkowy podpisują członkowie zespołu oraz dyrektor szkoły po jego sporządzeniu. Jeżeli do treści protokołu powypadkowego nie zostały zgłoszone zastrzeżenia przez rodziców ucznia poszkodowanego postępowanie powypadkowe uznaje się za zakończone;
- j) protokół powypadkowy sporządza się w trzech egzemplarzach, dla: poszkodowanego, szkoły, która przechowuje go w dokumentacji powypadkowej wypadku ucznia oraz organu prowadzącego lub kuratora oświaty (na żądanie);
- k) Z treścią protokołu powypadkowego i innymi materiałami postępowania powypadkowego zaznajamia się: rodziców (opiekunów) poszkodowanego małoletniego;
- l) protokół powypadkowy doręcza się osobom uprawnionym do zaznajomienia się z materiałami postępowania powypadkowego.

5. Składanie zastrzeżeń do protokołu powypadkowego:

- a) w ciągu 7 dni od dnia doręczenia protokołu powypadkowego osoby, którym doręczono protokół, mogą złożyć zastrzeżenia do ustaleń protokołu (są o tym informowani przy odbieraniu protokołu);
- b) zastrzeżenia składa się przewodniczącemu zespołu: ustnie i wtedy przewodniczący wpisuje je do protokołu lub na piśmie;
- c) zastrzeżenia mogą dotyczyć w szczególności: niewykorzystania wszystkich środków dowodowych niezbędnych dla ustalenia stanu faktycznego, sprzeczności istotnych ustaleń protokołu z zebrany materiał dowodowy;
- d) zastrzeżenia rozpatruje organ prowadzący szkołę;
- e) po rozpatrzeniu zastrzeżeń organ prowadzący szkołę może: zlecić dotychczasowemu zespołowi wyjaśnienie ustaleń protokołu lub przeprowadzenie określonych czynności dowodowych lub powołać nowy zespół celem ponownego przeprowadzenia postępowania powypadkowego.

IV. Dokumentacja.

1. Dyrektor szkoły prowadzi rejestr wypadków.
2. Dyrektor wskazuje prawidłowe zachowania i odstępstwa od niniejszej procedury, informuje o wnioskach i podjętych działaniach profilaktycznych zmierzających do zapobiegania analogicznym wypadkom.

V. Podstawa prawna

1. Ustawa z dnia 30 października 2002 r. o zaopatrzeniu z tytułu wypadków lub chorób zawodowych powstałych w szczególnych okolicznościach (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r., poz. 737);

2. Rozporządzenie Ministra Edukacji narodowej i Sportu z 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach (Dz. U. z 2003 r. nr 6, poz. 69 z późn. zm.);
3. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 1 lipca 2009 r. w sprawie ustalania okoliczności i przyczyn wypadków przy pracy (Dz. U. z 2009 r. nr 105, poz. 870).

23. Procedury postępowania w przypadku cyberprzemocy w czasie pobytu ucznia w szkole, na wycieczce szkolnej.

I. Wstęp.

1. Zjawisko cyberprzemocy definiuje się jako przemoc z użyciem technologii informacyjnych i komunikacyjnych (głównie Internet i telefony komórkowe).
2. Podstawowe formy zjawiska to:
 - 1) nękanie poprzez:
 - a) złośliwe niepokojenie jakiejs osoby w celu dokuczenia jej poprzez wykorzystanie Internetu,
 - b) wielokrotne powtarzanie jakiegoś działania w Internecie skierowanego na jakąś osobę wbrew jej woli.
 - 2) naruszenie wizerunku poprzez:
 - a) umieszczenie zdjęcia lub filmu przedstawiającego kogoś na stronie internetowej, na blogu, w serwisie społecznościowym, itp.
 - b) rozesłanie zdjęcia przedstawiającego kogoś lub filmiku z czyimś udziałem e-mailem, telefonem komórkowym.
 - 3) groźby, straszenie poprzez:
 - a) grożenie komuś popełnieniem przestępstwa (np. pozbawieniem życia) przez Internet,
 - b) kierowanie do dziecka, za pomocą narzędzi dostępnych w Internecie, gróźb w celu zmuszenia go do określonego działania, w taki sposób, że groźba ta wzbudza obawę, że zostanie popełniona.
 - 4) wulgarne wyrażanie się poprzez:
 - a) używanie w Internecie wulgarnych zwrotów (w miejscach dostępnych powszechnie, czyli nie wymagających np. znajomości hasła i logowania się),
 - b) umieszczenie w Internecie nieprzyzwoitego zdjęcia, rysunku, obrazu (w miejscach dostępnych powszechnie).
 - 5) szantażowanie z użyciem sieci,
 - 6) włamanie poprzez:
 - a) włamania na: konto e-mailowe, profil w serwisie społecznościowym, na bloga, inne miejsce strzeżone hasłem lub innym zabezpieczeniem w celu uzyskania jakichś informacji,
 - b) włamanie (jak wyżej) oraz wprowadzanie zmian typu: zmiana hasła, dokonanie zmian w treści czy w wyglądzie strony/profilu, dodanie lub usunięcie zdjęć, niszczenie, uszkodzanie.
 - 7) publikowanie lub rozsyłanie ośmieszających, kompromitujących informacji, zdjęć, filmów oraz podszywanie się w sieci pod kogoś wbrew jego woli.
3. Do działań określonych mianem cyberprzemocy wykorzystywane są głównie: poczta elektroniczna, czaty, komunikatory, strony internetowe, blogi, serwisy społecznościowe, grupy dyskusyjne, serwisy SMS i MMS.

II. Postanowienia ogólne.

1. Szkoła prowadzi działania profilaktyczne uświadamiające całej społeczności szkolnej (uczniom, rodzicom, nauczycielom i innym pracownikom szkoły) zasady korzystania i zagrożenia płynące z użytkowania różnych technologii komunikacyjnych.
2. W szkole podejmuje się interwencję w każdym przypadku podejrzenia lub ujawnienia cyberprzemocy. Informację o cyberprzemocy, która mała miejsce poza szkołą, przekazuje wychawawca lub pedagog rodzicom poszkodowanego ucznia oraz zapoznaje ze sposobem radzenia sobie w wyżej wymienionej sytuacji.

3. Niniejsze procedury zawierają zasady postępowania nauczycieli i innych pracowników szkoły, uczniów, rodziców w sytuacji podejrzenia lub ujawnienia cyberprzemocy.
4. Procedury reagowania na cyberprzemoc w szkole dotyczą zachowań i działań wobec: ofiary, sprawcy i ewentualnie świadka.

III. Opis procedury (obowiązuje dyrektora, nauczycieli i pracowników szkoły).

1. Ustalenie okoliczności zdarzenia.

- 1) informacja o tym, że w szkole miała miejsce cyberprzemoc może pochodzić z różnych źródeł. Osobą zgłaszającą fakt prześladowania może być poszkodowany uczeń, jego rodzice, inni uczniowie, świadkowie zdarzenia, nauczyciele;
- 2) osoba, która jako pierwsza otrzyma informację o cyberprzemocy, ma obowiązek poinformowania poszkodowanego o konieczności i sposobach zabezpieczenia dowodów;
- 3) jeśli wiedzę o zajściu posiada nauczyciel niebędący wychowawcą lub inny pracownik szkoły, powinien on przekazać informację wychowawcy klasy, który informuje o fakcie pedagoga szkolnego i dyrektora szkoły,
- 4) pedagog szkolny wspólnie z wychowawcą dokonują analizy zdarzenia i planują dalsze postępowanie. O wszelkich zamierzonych działaniach informują dyrektora szkoły;
- 5) do zadań szkoły należy także ustalenie okoliczności zdarzenia i ewentualnych świadków.

2. Zabezpieczenie dowodów.

- 1) wszystkie dowody powinny być zarejestrowane, zapisane. Należy zanotować, kiedy je otrzymano oraz ich treść, a jeżeli to możliwe również dane nadawcy (adres e-mail, numer telefonu lub adres strony internetowej, na której pojawiły się szkodliwe treści). Na tym etapie przewiduje się również w razie konieczności udział nauczyciela informatyki;
- 2) z zebranymi dowodami powinni zapoznać się: dyrektor, wychowawca, pedagog szkolny, rodzice oraz policja, jeśli doszło do złamania prawa.
- 3) sposoby zabezpieczenia dowodów:
 - a) telefon komórkowy - nie wolno kasować wiadomości, trzeba zapisywać zarówno te tekstowe, jak też zdjęcia, nagrania z dyktafonu czy filmy,
 - b) komunikatory - w niektórych serwisach jest możliwość zapisywania rozmów w tzw. archiwach. Jeżeli nie ma takiej możliwości, można rozmowę skopiować do edytora tekstowego i wydrukować,
 - c) strona www, czaty - można zapisać widok strony przez naciśnięcie klawisza CTRL i Print Screen, a następnie wykonać operację Wklej w dokumencie Word, - e-mail - trzeba zapisać wiadomość i to nie tylko treść, ale całą wiadomość, ponieważ może to pomóc w ustaleniu pochodzenia wiadomości.

3. Działania wobec sprawcy cyberprzemocy w przypadku, gdy ten jest uczniem .

- 1) wychowawca i pedagog szkolny przeprowadza rozmowy z uczniem- sprawcą;
- 2) celem rozmowy ma być ustalenie okoliczności zdarzenia, wspólne zastanowienie się nad jego przyczynami i próbowanie rozwiązania sytuacji konfliktowej;
- 3) sprawca otrzymuje jasny i zdecydowany komunikat o tym, że szkoła nie akceptuje żadnych form przemocy;
- 4) należy z uczniem omówić skutki jego postępowania i poinformować o konsekwencjach, jakie zostaną wobec niego zastosowane;
- 5) sprawca zostaje zobowiązany do usunięcia szkodliwych materiałów z sieci;
- 6) ważne jest znalezienie sposobów zadośćuczynienia wobec ofiary cyberprzemocy;
- 7) jeżeli jest kilku sprawców, rozmowy przeprowadza się z każdym osobno;

- 8) nie należy konfrontować sprawcy z ofiarą;
- 9) o wszelkich podjętych działaniach pedagog informuje dyrektora szkoły i wychowawcę ucznia.

4. Działania wobec rodziców sprawcy.

- 1) powiadomienie rodziców sprawcy i omówienie z nimi zachowania dziecka;
- 2) rodzice sprawcy zostają powiadomieni o zdarzeniu, zapoznani z dowodami i decyzją w sprawie dalszego postępowania oraz podjętych przez szkołę środków dyscyplinarnych wobec ich dziecka;
- 3) w miarę możliwości należy pozyskać rodziców do współpracy i ustalić jej zasady;
- 4) można opracować projekt kontraktu dla dziecka określającego zobowiązania ucznia, rodziców i przedstawicieli szkoły oraz konsekwencje nieprzestrzegania wymagań i terminów realizacji zadań zawartych w umowie.

5. Środki dyscyplinarne wobec sprawcy.

- 1) wobec sprawców przemocy należy stosować zasady postępowania zgodnie ze Statutem Szkoły i wewnątrzszkolnymi zasadami oceniania;
- 2) celem sankcji powinno być zatrzymanie przemocy, zapewnienie poczucia bezpieczeństwa poszkodowanemu uczniowi, wzbudzenie w sprawcy refleksji na temat swojego zachowania, pokazanie całej społeczności szkolnej, że cyberprzemoc nie będzie tolerowana;
- 3) podejmując decyzję o karze należy brać pod uwagę między innymi czas trwania przemocy, świadomość popełnionego czynu i motywacja sprawcy oraz rodzaj rozpowszechnionego materiału;
- 4) sprawca cyberprzemocy powinien być objęty pomocą psychologiczno – pedagogiczną, terapeutyczną itp.

6. Działania szkoły wobec ofiary cyberprzemocy.

- 1) pedagog szkolny wspólnie z wychowawcą przeprowadza rozmowę z uczniem, który jest ofiarą cyberprzemocy;
- 2) zapewnia ucznia, że postąpił właściwie zgłaszając zdarzenie i udziela mu wsparcia psychicznego;
- 3) informuje ucznia, że nikt nie ma prawa tak się zachowywać wobec niego, że szkoła nie toleruje żadnej formy przemocy i podejmuje odpowiednie kroki w celu rozwiązania problemu;
- 4) udziela uczniowi porady jak ma się zachować, aby zapewnić sobie poczucie bezpieczeństwa i nie doprowadzić do eskalacji prześladowania (nie utrzymywać kontaktów ze sprawcą, nie odpowiadać na maile, telefony, nie kasować dowodów). Może poradzić uczniowi, aby zmienił swoje dane kontaktowe w komunikatorach, adres e-mail czy w szczególnych sytuacjach numer telefonu;
- 5) pedagog szkolny informuje rodziców ucznia o zdarzeniu i udziela im wsparcia i porady i wspólnie z wychowawcą monitoruje sytuację ucznia po zakończeniu interwencji, sprawdza, czy nie są wobec niego podejmowane dalsze działania przemocy bądź odwetowe ze strony sprawcy;
- 6) o wszystkich podjętych działaniach wobec ofiary cyberprzemocy powiadamia bądź uzgadnia z dyrektorem szkoły.

7. Sporządzenie dokumentacji z zajścia.

- 1) pedagog szkolny zobowiązany jest do sporządzenia notatki służbowej z rozmów ze sprawcą, poszkodowanym, ich rodzicami oraz świadkami zdarzenia. Dokument powinien zawierać datę i miejsce rozmowy, personalia osób biorących w niej udział i opis ustalonego przebiegu wydarzeń;
- 2) jeśli rozmowa przebiegała w obecności świadka (np. wychowawcy, rodzica) powinien on podpisać notatkę po jej sporządzeniu;
- 3) jeśli zostały zabezpieczone dowody cyberprzemocy, należy je również włączyć do dokumentacji pedagogicznej (wydruki, opis, itp.).

8. Powiadomienie sądu rodzinnego.

- 1) jeśli rodzice sprawcy cyberprzemocy odmawiają współpracy lub nie stawiają się do szkoły, a uczeń nie zaniechał dotychczasowego postępowania, dyrektor szkoły powinien pisemnie powiadomić o zaistniałej sytuacji sąd rodzinny, szczególnie jeśli do szkoły napływają informacje o innych przejawach demoralizacji dziecka;
- 2) w sytuacji, gdy szkoła wykorzysta wszystkie dostępne jej środki wychowawcze (rozmowa z rodzicami, konsekwencje regulaminowe wobec ucznia, spotkania z pedagogiem, itp.), a ich zastosowanie nie przynosi pożądanych rezultatów, dyrektor powinien zwrócić się do sądu rodzinnego z zawiadomieniem o podjęcie odpowiednich środków wynikających z ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich;
- 3) **w przypadku szczególnie drastycznych aktów agresji z naruszeniem prawa, dyrektor szkoły zobowiązany jest niezwłocznie zgłosić te fakty policji i do sądu rodzinnego.**

9. Działania szkoły wobec domniemanego sprawcy cyberprzemocy będącą osobą dorosłą.

1. Jeżeli w wyniku wstępnych ustaleń okazuje się, że sprawcą cyberprzemocy jest osobą dorosłą, pedagog szkolny, wychowawca, nauczyciel bądź inny pracownik szkoły informuje o tym niezwłocznie dyrektora szkoły.
2. Dyrektor szkoły o tym fakcie natychmiast powiadamia organy ścigania /policję lub prokuraturę/.

IV. Uwagi końcowe.

1. W przypadku cyberprzemocy w stosunku do dzieci, czyli osób poniżej 18 r.ż., wszystkie działania prawne realizują rodzice lub opiekunowie prawni. Nie jest możliwe dochodzenie odpowiedzialności prawnej dziecka pokrzywdzonego cyberprzemocą bez współpracy z rodzicami.
2. Niezależnie od formy cyberprzemocy, jeżeli podejrzewamy, że sprawcą cyberprzemocy jest osoba poniżej 17 r.ż., działania w sprawie realizuje sąd rodzinny i nieletnich, właściwy ze względu na miejsce pobytu ewentualnego sprawcy cyberprzemocy. Tam należy złożyć informację o doświadczanej przez dziecko cyberprzemocy.
3. Jeżeli zgłosimy przestępstwo, a policja i prokuratura rozpoczną postępowanie, dziecko jako pokrzywdzony jest jednocześnie świadkiem przestępstwa i w związku z tym będzie przesłuchiwane.
4. W polskim prawie istnieje obowiązek zawiadomienia o przestępstwie. Każdy, dowiedziawszy się o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu, ma społeczny obowiązek zawiadomić o tym prokuratora lub policję. Instytucje państwowe i samorządowe, w tym szkoła, które w związku ze swą działalnością dowiedziały się o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu, są obowiązane niezwłocznie zawiadomić o tym prokuratora lub policję (art. 304 § 1 i 2 k.p.k.).
5. W przypadku cyberprzemocy przestępstwami ściganymi z urzędu są: włamania, groźby: karalna i bezprawna. Jeżeli posiada się wiedzę o tych przestępstwach należy zawiadomić policję lub prokuraturę.

6. W sprawach nieuregulowanych w zarządzeniu stosuje się przepisy odpowiednich ustaw i rozporządzeń.

PODSTAWY PRAWNE

1. Ustawa z dnia 26 kwietnia 2007r. o zarządzaniu kryzysowym (Dz.U.Nr 89, póź. 590).
2. Ustawa z dnia 18 kwietnia 2002r. o stanie klęski żywiołowej (Dz.U.Nr 62, póź.558 z późn. zm.). 3. Ustawa z dnia 21 czerwca 2002r. o stanie wyjątkowym (Dz.U.Nr 113, póź. 985 z późn. zm.).
3. Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 o Policji (Dz. U. z 2002 r., nr 7, póź. 58 z późn. zm.).
4. Ustawa z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej (Dz. U. z 2002r., Nr 147, póź. 1229 z późn. zm.).
5. Ustawa z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej Dz.U. 1967 nr 44 poz. 220
6. Ustawa z dnia 8 września 2006 r. o Państwowym Ratownictwie Medycznym (Dz. U. z 2006 nr 191, póź. 1410).
7. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 28 września 1993 r. w sprawie powszechnej samoobrony ludności (Dz. U z 1993 nr 91, póź. 421).
8. Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (Dz.U. z dnia 11 stycznia 2017 r., poz. 59)
9. Ustawa z dnia 26 października 1982 o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz. U. z 2002 r. nr.11, póź.109 z późn. zm.).
10. Ustawa z dnia 24 kwietnia 1997 o przeciwdziałaniu narkomani (Dz. U. z 2003 r. Nr 24, poz.198 12. Ustawa z dnia 26 października 1982 o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2002 r., nr 147, póź. 1231 z późn. zm.)
11. Ustawa z dnia 24 kwietnia 1997 r. o przeciwdziałaniu narkomanii Dz.U. 1997 nr 75 poz. 468

12. Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 26 września 1997 r. w sprawie ogólnych przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy (Dz. U. z 2003 roku, Nr 169, póź. 165O-tekst jednolity)
13. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i administracji z dnia 16 czerwca 2003 r. w sprawie ochrony przeciwpożarowej budynków, innych obiektów budowlanych i terenów (Dz. U. z 2003 r. Nr.21, póź. 94 z późn. zm.)
14. Rozporządzenie ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach (Dz. U. z 2003 r. Nr.6, póź. 69).
15. Zarządzenie nr 590/03 Komendanta Głównego Policji z dn. 24. października 2003 r. w sprawie metod i form wykonywania zadań przez policjantów w zakresie przeciwdziałania demoralizacji i przestępczości nieletnich.
16. Konwencja o Prawach Dziecka przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r. ratyfikowana przez Prezydenta Polski na mocy ustawy z dnia 21 września 1990 r. o ratyfikacji Konwencji o prawach dziecka, przyjętej przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r.